

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ І ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ
(оглядова)**

В. М. Коняга

Інститут тваринництва УААН

Т.С. Янко

Волинський інститут АПВ

У статті наведено матеріали пріоритетних напрямів розвитку м'ясного скотарства в Україні, які базуються на основі стабільного інтенсивного кормовиробництва і повноцінної годівлі худоби. У порівнянні з екстенсивним веденням м'ясного скотарства реалізація розроблених пріоритетних напрямів забезпечить високоефективне, рентабельне використання худоби м'ясних порід.

**м'ясна порода, премікс, пасовище, утримання, годівля, приріст, система,
корма, технологія**

Стратегічним напрямом розвитку м'ясного скотарства в Україні в нових економічних умовах ринково-підприємницького господарювання має бути рентабельне прибуткове виробництво високоякісної конкурентоздатної яловичини на основі реалізації генетичного потенціалу створених в Україні породних ресурсів із використанням інтенсивних енерго- та ресурсозберігаючих технологій кормовиробництва і повноцінної годівлі худоби.

Вирішальною умовою високоефективного, рентабельного використання м'ясної худоби є організація міцної енергоресурсозаощаджувальної кормової бази, яка забезпечувала б необхідний рівень і повноцінність годівлі всіх статеві-вікових груп тварин. Наукою встановлено і практикою переконливо доведено, що тільки при повноцінній збалансованій годівлі тварини максимально проявляють свої генетичні продуктивні можливості, при чому повноцінність годівлі повинна визначатися не тільки кількістю в раціоні необхідних кормів, але й високою перетравністю їх поживних речовин, оптимальною концентрацією обмінної (доступної для обміну) енергії та біологічно-активних речовин у сухій речовині.

Основними напрямками підвищення ефективності виробництва яловичини до 2010 року є наступні:

- широкомасштабне впровадження пасовищного утримання м'ясної худоби;
- зростання середньодобових приростів живої маси молодняку м'ясних порід - до 1000 г; молочних і комбінованих порід - до 600-700 г, а у кращих господарствах - до 800 - 900 г;
- збільшення передзайної живої маси бугайців м'ясних порід до 550–600 кг у 18-20 місяців; комбінованих - до 550 кг, молочних – до 500 кг у 20-22 місяці;
- зменшення витрат кормів на 1 ц приросту живої маси молодняку в молочному скотарстві до 8-8,5 ц кормових одиниць (9,5-10 ГДж обмінної енергії) і в м'ясному - до 13-14 ц (15,7-16,4 ГДж) з урахуванням корів-годувальниць і 6,5-7 (7,6-8,2 ГДж) - без урахування корів.

Головним напрямом досягнення генетичного потенціалу м'ясної продуктивності худоби має бути створення в кожному господарстві системи стабільного інтенсивного кормовиробництва і біологічно повноцінної годівлі на базі науково-обґрунтованих програм, породних технологій і оптимізованих

раціонів годівлі з урахуванням зональних біогеохімічних і кліматичних умов господарювання.

Основними факторами у вирішенні цього завдання, як свідчать наукові розробки і передовий досвід господарств, є наступні:

- Переорієнтація кормовиробництва на першочергове використання кормів, що дають максимальний вихід обмінної енергії і протеїну з 1 га кормових площ при мінімальних витратах енергетичних і матеріальних ресурсів на 1 ц м'ясної продукції за рахунок збільшення у структурі кормових площ до 56 - 59 % багаторічних бобово-злакових травосумішей.

- Створення прифермських культурних пасовищ з урожайністю 300-400 ц/га зеленої маси і корінне поліпшення природних пасовищ.

- Цільове державне пільгове дотування галузі спеціалізованого м'ясного скотарства, як це широко практикується в країнах з розвиненим скотарством.

- Пільгове, довгострокове кредитування господарств державними і приватними банками, кошти якого використовуються для оснащення господарств високоефективною кормозбиральною технікою, універсальними кормозмішувачами-роздавачами кормосумішей та створення культурних пасовищ.

Враховуючи вирішальну роль повноцінної годівлі худоби для досягнення її генетичного потенціалу м'ясної продуктивності, високої відтворювальної здатності, резистентності до захворювань і високої рентабельності виробництва яловичини, у структурі собівартості якої 65-70 % займають корми, пріоритетними напрямками забезпечення збалансованої годівлі слід вважати:

- розробку і освоєння зональних інтенсивних, енергозберігаючих систем кормовиробництва і оптимізованої структури кормової бази за критеріями максимального виходу енерго-протеїнових одиниць з 1 га кормових угідь при мінімальних витратах сукупної енергії на 1 ц м'ясної продукції;

- максимальне використання в зоні Полісся зелених кормів із прифермських культурних і поліпшених природних пасовищ із підгодівлею тварин консервованими кормами (силос, сінаж), як фактору стабільної цілорічної системи живлення худоби в несприятливих і екстремальних кліматичних умовах ведення галузі м'ясного скотарства переважно в лісостеповій і степовій зонах України;

- більш ефективними за критерієм конверсійної здатності (трансформацією) енергії і протеїну кормів в яловичину у стійловий період слід вважати сінажно-силосно-концентратний тип годівлі м'ясної худоби у зоні Полісся і Лісостепу та сінажно-концентратний і сінажно-силосно-концентратний в Степу. Їх високу ефективність і переваги доведено в багаторічних комплексних дослідженнях, проведених науковцями Інституту тваринництва УААН, на молодняку м'ясних, молочних і комбінованих порід (Кандиба В.М., Чигринов Є.І., Коняга В.М., Юрченко С.Г., Ліннік В.С., Сиромятникова Н.А., Муравйов Л.Ф., Маренець В.М., Кебко В.Г., Булгаков В.Є.), Інституту центральних районів України (Козир В.С., Петренко В.І.);

- підвищення якості всіх видів грубих кормів до рівня стандартів І класу (як виняток ІІ класу) та використання концентрованих кормів у складі збалансованих комбікормів-концентратів з обов'язковим уведенням до їх складу білково-вітамінно-мінеральних добавок і преміксів, за рахунок яких усувається фактичний дефіцит за мікро- і макроелементами, вітамінами, амінокислотами в кормах різних біогеохімічних зон України;

- створення в кожній області за рахунок пільгових довгострокових кредитів по 1-2 підприємства для виготовлення зональних преміксів, білково-вітамінно-мінеральних добавок, стартерних комбікормів для молодняку, використання яких забезпечить

підвищення продуктивної дії зернофуражу на 20-30 %, щорічну економію в галузі скотарства близько 1 млн.т зерна на кормові потреби та збільшення виробництва яловичини на 100 тис.т за рік.

Ефективну рецептуру преміксів, запатентованих в Україні, для молодняку м'ясних порід до 8 міс, від 8 до 18 міс та для молочних порід розроблено і доведено їх високу продуктивну дію в науково-господарських дослідах науковців Інституту тваринництва УААН (Кандиба В.М., Коняга В.М., Янко Т.С., Маменко О.М., Маренець В.М., Кебко В.Г., Корх І.В.).

Практичну реалізацію вищеназваних напрямів підвищення ефективності і прискореного розвитку галузі м'ясного скотарства та забезпечення населення України високоякісною пісною яловичиною раціонально здійснювати поетапно.

Перший етап 2005 - 2006 роки

- У структурі всіх посівних площ спеціалізованих на м'ясному скотарстві господарств довести рівень багаторічних трав до 18-20 %, з тим розрахунком, щоб у кормовій групі вони займали 40-50 %.

- Рекомендувати Міністерству аграрної політики України першочергово інвестувати створення прифермських культурних пасовищ в обсязі 30 % загальної їх потреби за рахунок залуження ріллі.

- Підвищити якість основних кормів (силос, сінаж, сіно) до рівня вимог стандартів I і частково II класів шляхом заготівлі кукурудзяно-соевого і інших комбінованих силосів, збагачення силосованої зеленої маси азотистими речовинами, макро- і мікроелементами і молочнокислими заквасками: чіткого виконання рекомендацій науки та вимог новітніх технологій заготівлі і зберігання кормів за рахунок забезпечення господарств на пільговій кредитній основі сучасною кормозбиральною технікою.

- Забезпечити господарства м'ясної галузі малогабаритними змішувальними комбікормовими установками за рахунок пільгових кредитів для виготовлення повноцінних комбікормів на базі власної зернової сировини; соняшnikової, ріпакової макухи, шротів і закуплених зональних преміксів, БВМД, мінеральних, вітамінних добавок.

- Організувати районні і міжрайонні кооперативні об'єднання підприємств, фермерських господарств з виробництва і реалізації яловичини, на основі економічно-справедливої системи розподілу прибутку, за якою забезпечується однаковий для всіх учасників кооперації рівень прибутку на витрачену гривню.

- Забезпечити комплектування репродукторів м'ясної худоби поголів'ям із використанням бюджетних коштів, які виділяються на селекційні досягнення у тваринництві та за рахунок пільгових довгострокових кредитів.

- Підвищити середньодобові прирости молодняку м'ясного призначення на вирощуванні в цілому по галузі м'ясного скотарства до 500 - 600 г шляхом покращення якості кормів і балансування раціонів за рахунок преміксів і білково-вітамінно-мінеральних добавок.

- Не допускати в господарствах реалізації молодняку на м'ясо з живою масою нижче 400 кг.

- Рекомендувати Кабінету Міністрів України терміново вирішити на державному рівні пільгове довгострокове кредитування господарств і об'єднань галузі м'ясного скотарства на рівні 5-10 % річних за рахунок державних і комерційних банків.

- Рекомендувати Кабінету Міністрів України для створення державного резерву м'яса і задоволення потреб армії встановити держзамовлення на закупів-

лю худоби за цінами на молодняк м'ясних порід живою масою 450 кг по 530 грн за 1 ц живої маси, 500 кг - з надбавкою у розмірі 35 %, а понад 500 кг - 50 %.

Другий етап 2007 – 2008 роки

- Оптимізувати структуру посівних площ у кормовиробництві господарств відповідно до потреб для реалізації генетичного потенціалу продуктивності м'ясної худоби; підвищити врожайність кормових культур на 20 % і довести питому вагу багаторічних травосумішей до 50–59 % у структурі кормових угідь.
- Довести площу культурних прифермських пасовищ до 60 % від їх кінцевої науково-обґрунтованої потреби на перспективу.
- Забезпечити заготівлю 80 % сінажу, силосу, сіна I класу.
- Підвищити продуктивність молодняку м'ясних порід і їх помісей з молочними до середньодобових приростів 700 - 800 г у цілому по галузі шляхом балансування раціонів за удосконаленими деталізованими нормами годівлі за рахунок використання у всіх господарствах повноцінних комбікормів, преміксів і білково-вітамінно-мінеральних добавок уточненої зональної рецептури та освоєння технології згодовування всіх кормів і балансуючих добавок у стійловий період у складі повноцінних кормосумішей, котрі слід приготувати в універсальних мобільних кормозмішувачах-роздавачах і згодовувати з кормових столів.
- Провести реконструкцію приміщень для підсисного утримання корів із телятами у відповідності до технологічних і планувальних рішень ІТ УААН і норм технологічного планування для скотарських підприємств.
- Організувати на кредитнолізинговій основі виготовлення обладнання для пасовищного утримання м'ясної худоби (електропастухи, напувалки, станки для фіксації тварин, годівниці для мінеральної підгодівлі тварин тощо) до рівня потреб галузі м'ясного скотарства.
- Продовжувати створення кооперативних об'єднань по відтворенню і вирощуванню м'ясної худоби, виробництву і реалізації готових для споживання м'ясопродуктів. Економічні взаємовідносини повинні будуватися шляхом розподілу прибутку відповідно до частки вартості підприємств у ціні реалізації продукції.
- Реалізацію інтенсивно вирощеного великовагового молодняку здійснювати переважно на аукціонах і біржах.

Третій етап 2009 - 2012 роки

- Освоїти всіма господарствами розроблену аграрною наукою систему інтенсивного енергоресурсозберігаючого ведення м'ясного скотарства на базі волинської і української м'ясних порід.
- Довести виробництво яловичини в живій масі на середню м'ясну корову до 520 кг за рахунок підвищення середньодобових приростів молодняку м'ясних порід до 800 - 1000 г.
- Збільшити виробництво яловичини в Україні до 38 кг на душу населення, що відповідає нормам харчування та підвищити її якість і біологічну цінність до рівня світових стандартів.
- Забезпечити високорентабельне прибуткове виробництво яловичини за рахунок досягнення генетичного потенціалу м'ясної продуктивності худоби та зменшення витрат кормів на 1 ц приросту живої маси в м'ясному скотарстві до 6,7 - 7 ц корм. Од (13 - 14 з урахуванням корів), у молочному - до 8 - 9 корм, од.

- Завершити перепрофілювання господарств і ферм на спеціалізоване м'ясне скотарство в західному регіоні України, забрудненому радіонуклідами.

Бібліографічний список

1. Годівля худоби при інтенсивному виробництві яловичини /Кандиба В.М., Маменко О.М., Коняга В.М., Янко Т.С. //Тваринництво України. -№10. – 1996. – С. 22-24.
2. Коняга В.М. Технологічні параметри годівлі м'ясної худоби при інтенсивному вирощуванні в умовах Полісся України //НТБ.- №76.- 2000. – Х.: ІТ УААН.- С. 29-34.
3. Кандиба В.М., Коняга В.М., Янко Т.С. Система інтенсивного енерго- та ресурсозберігаючого ведення м'ясного скотарства в Поліссі України на базі волинської м'ясної породи: Наук. метод. посібник. – Х.: ІТ УААН. - 2005.- 111 с.
4. Премікс для молодняку великої рогатої худоби м'ясних порід: А.С. №97084295. Коняга В.М., Кандиба В.М., Маменко О.М.- 1998.– К.: Держпатент України.

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ И ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЯСНОГО СКОТОВОДСТВА В УКРАИНЕ

В. М. Коняга, Институт животноводства УААН

Т.С. Янко, Волинский институт АПК

В статье приведены материалы приоритетных направлений развития мясного скотоводства в Украине, которые базируются на основе стабильного интенсивного кормопроизводства и полноценного кормления скота. В сравнении с экстенсивным ведением мясного скотоводства реализация разработанных приоритетных направлений обеспечит высокоэффективное, рентабельное использование мясного скота.

THE MAIN TRENDS OF DEVELOPMENT OF BEEF HUSBANDRY IN UKRAINE & THEIR IMPACT ON MEAT PRODUCTION BOOST

Konyaga V., The institute of animal science, UAAS

Yanko T., Volyn institute of agricultural production

This article highlights the scientific stuff on the main trends of development of beef husbandry in Ukraine. Intensive forage production & high feeding were applied to up beef manufacture. New-developed methods of beef husbandry keeping imply high-efficient, labor saving techniques application to increase meat production compared with the extensive methods of livestock management.

УДК 636.32 /38.082

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІВЧАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

(оглядова)

Н.О. Косова, І.А. Помітун

Інститут тваринництва УААН

Висвітлено причини різкого скорочення чисельності поголів'я та обсягів виробництва продукції вівчарства, визначено напрями наукових розробок на перспективу, надаються рекомендації щодо застосування та впровадження результатів НДР у нових ринкових відносинах.

вівці, порода, полварс, баранина, бринза, галузь, конкурентоспроможність, молоко, прекос, вовна, продукція

Вівчарство залишається важливою галуззю народногосподарського комплексу. Вівці за оплатою корму та кількістю одержуваної різноманітної продукції на одиницю затрачених кормів не поступаються великій рогатій худобі, а за вовновою продуктивністю - не мають аналогів серед тварин інших видів. Першорядне значення надається дефіцитній незамінній сировині (вовні, овчинам,